

Ярошенко Артем Сергійович,
кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри
цивільного права та процесу
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Костенко Оксана Миколаївна,
адвокат

ПРОБЛЕМИ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ЩОДО ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗАХИСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ У ВИГЛЯДІ СПОТВОРЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ТЕНДЕРІВ

Проблеми публічних закупівель у господарсько-правовій сфері були досліджені у наукових здобутках таких вчених, як Н. Я. Борсук, Я. В. Горбатюк, Л. В. Катроша, О. Ф. Овсянюк-Бердадіна, А. О. Олефір, Я. В. Петруненко, Н. Б. Ткаченко та інші. Однак, питанням дослідження антиконкурентних узгоджених дій у формі спотворення результатів тендерів у розрізі діючого Закону України «Про публічні закупівлі» займалася лише Т. І Швидка, яка, здебільшого, розглядала теоретичні аспекти цього питання. З огляду на вищезазначене, питання визнання недійсними і скасування рішень Антимонопольного комітету України (надалі – АМКУ) та адміністративних колегій територіальних відділень АМКУ щодо порушень законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді спотворення результатів тендерів у господарських судах залишається недослідженим та актуальним для наукових пошуків.

Метою даної роботи є системний аналіз основних позицій господарських судів у справах про визнання недійсними та скасування рішень АМКУ, адміністративних колегій територіальних відділень АМКУ щодо порушень законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді спотворення результатів тендерів.

Так, під час участі у публічних закупівлях учасники закупівель допускають однотипні порушення законодавства про захист економічної конкуренції такі як: 1) схожість та ідентичність оформлення документів; 2) одночасне отримання необхідних для участі у торгах довідок; 3) надання учасниками підтверджувальних документів у складі документації закупівлі, якими засвідчено поставку товарів від одних і тих самих постачальників; 4) отримання однією фізичною особою довідки обох суб'єктів господарювання у певній установі; 5) однакове місцезнаходження юридичних осіб, які беруть участь у закупівлях; 6) наявність одних і тих самих осіб у керівних органах підприємств, які беруть участь у закупівлі.

Статтею 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції» (надалі – Закону) визначено перелік порушень законодавства про захист економічної конкуренції, до яких відноситься, зокрема, антиконкурентні узгоджені дії. Антиконкурентними узгодженими діями, зокрема, визнаються узгоджені дії, які стосуються спотворення результатів тендерів (п. 4 ч. 2 ст. 6 Закону). Відповідно до Закону за результатами розгляду справ за дані порушення органи АМКУ приймають рішення про накладення штрафу у розмірі до десяти відсотків доходу (виручки) суб'єкта господарювання від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф [1].

Згідно ч. 1 ст. 20 Господарського процесуального кодексу України (надалі – ГПК), господарські суди розглядають справи у спорах, що виникають у зв'язку зі здійсненням господарської діяльності, зокрема, відповідно до п. 7 – справи у спорах, що виникають з відносин, пов'язаних із захистом економічної конкуренції, обмеженням монополізму в господарській діяльності, захистом від недобросовісної конкуренції, в тому числі у спорах, пов'язаних з оскарженням рішень АМКУ [2].

Пропонуємо почати дослідження даної проблематики з аналізу судової практики касаційної інстанції господарського суду. Так, проведений авторами аналіз судових рішень за допомогою Єдиного державного реєстру судових рішень вказує на варіативність судових рішень у справах про визнання недійсними та скасування рішень АМКУ та адміністративних колегій територіальних

відділень АМКУ у справах про порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді спотворення результатів торгів.

Так, постановою Верховного Суду від 24.04.2018 року по справі № 914/1195/17 [3] залишено постанову Львівського апеляційного господарського суду від 02.11.2017 року [4] – без змін, в якій зазначалося, що антиконкурентна узгоджена поведінка підлягає встановленню; та сама лише наявність формальних зовнішніх ознак, таких як подібність в оформленні документів чи наявність господарських зв'язків між учасниками закупівлі без доведення у передбаченому законом порядку факту узгодження учасниками змісту поданих ними пропозицій для участі в закупівлі та спотворення внаслідок такого узгодження результатів торгів, не може бути підставою для кваліфікації дій як антиконкурентних узгоджених дій.

Аналогічна правова позиція викладена у п. 8.3 Постанови Пленуму Вищого господарського суду України від 26.12.2011 р. № 15 «Про деякі питання практики застосування конкурентного законодавства» в якій зазначається, що ознаки схожості в діях суб'єктів господарювання не є єдиним достатнім доказом наявності попередньої змови (антиконкурентних узгоджених дій); антиконкурентна узгоджена поведінка підлягає встановленню та доведенню із зазначенням відповідних доказів у рішенні органу АМКУ; при цьому схожість має бути саме результатом узгодженості конкурентної поведінки, а не виявлятися у простому співпадінні дій суб'єктів господарювання, зумовленим специфікою відповідного товарного ринку; при цьому саме орган АМКУ має довести безпідставність посилення заінтересованої особи на інші чинники, що можуть позначатися на поведінці суб'єкта господарювання [5].

Іншою, з цього питання, є думка суду, викладена у постанові Верховного Суду від 07.08.2018 р. по справі № 924/978/17. Так, у касаційній скарзі скаржник зазначає, що схожість документів мала місце через використання шаблонних зразків, а також, що одна консалтингова компанія консультувала учасників закупівлі, зокрема надавала послуги з підготовки документації для участі у процедурі відкритих торгів. Суд залишив касаційну скаргу без задоволення [6].

Даний спір виник через законодавчу неврегульованість та відсутність правового регулювання щодо дозволу або заборони на залучення однієї і тієї ж особи для підготовки документів конкурсних торгів різним суб'єктам господарювання.

Вважаємо за доцільне, в контексті даного дослідження, з'ясувати чи відноситься до порушень законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді спотворення результатів тендерів однакове місцезнаходження юридичних осіб, які беруть участь у закупівлях; а також наявність одних і тих самих осіб або членів їх родини у керівних органах підприємств, які беруть участь у закупівлі.

Так, у постанові Верховного Суду від 24.04.2018 року по справі № 917/1357/17 вказується, що наявність одного місця розташування баз учасників закупівлі не є підтвердженням узгодженості дій, які призвели чи можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції; перебування особи у фінансових та господарських відносинах з іншим учасником закупівлі не суперечить приписам чинного законодавства України та не є свідченням узгодженості дій між зазначеними особами [7].

Однак, участь у публічних закупівлях осіб пов'язаних між собою забороняється, що підтверджується п. 7 ч. 1 ст. 17 Закону України «Про публічні закупівлі». Так, у постанові Верховного Суду від 24.04.2018 року по справі № 924/380/17 суд зазначає, що підставою для залишення касаційної скарги без задоволення стало те, що учасники закупівель є пов'язаними між собою та перебувають у родинних стосунках [8].

Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що така судова практика з досліджуваного питання сформувалася через деталізацію законодавцем питання порушення законодавства щодо захисту економічної конкуренції у вигляді спотворення результатів торгів. На нашу думку, рішенням зазначеної проблеми могло б стати закріплення в Законі України «Про публічні закупівлі» чи підзаконному нормативно-правовому акті детальної регламентації щодо того, які правопорушення підпадають під визначення попередньої змови між учасниками. Дані зміни сприятимуть зменшенню кількості судових спорів про визнання недійсними та скасування рішень АМКУ щодо порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді спотворення результатів тендерів.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ ЦИВІЛЬНОГО,
ТРУДОВОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Бібліографічні посилання:

1. Про захист економічної конкуренції. Закон України від 11.01.2001 № 2210-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 12. С. 64.
2. Господарський процесуальний кодекс України. Закон України від 06.11.1991 № 1798-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 6. С.56.
3. Постанова Верховного Суду від 24.04.2018 року по справі № 914/1195/17р. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73761327>.
4. Постанова Львівського апеляційного господарського суду від 02.11.2017 р. № 914/1195/17 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0015600-11>.
5. Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 26.12.2011р. №15 «Про деякі питання практики застосування конкурентного законодавства». URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73761327>.
6. Постанова Верховного Суду від 07.08.2018 р. по справі № 924/978/17 URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/75770340>
7. Постанова Верховного Суду від 24.04.2018 р. по справі № 917/1357/17 URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73730455>.
8. Постанова Верховного Суду від 24.04.2018 р. по справі № 924/380/17 URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73761401>.

Шурин Ігор Васильович,
викладач кафедри
цивільного права та процесу ФПФПКП
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ

**ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ АКТИВ ЦИВІЛЬНОГО
СТАНУ, ЯКІ ВІДБУЛИСЯ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ**

Відповідно до частини першої статі 49 Цивільного кодексу України актами цивільного стану є події та дії, які нерозривно пов'язані з фізичною особою і започатковують, змінюють, доповнюють або припиняють її можливість бути суб'єктом цивільних прав та обов'язків.

Актами цивільного стану є народження фізичної особи, встановлення її походження, набуття громадянства, вихід з громадянства та його втрата, досягнення відповідного віку, надання повної цивільної дієздатності, обмеження цивільної дієздатності, визнання особи недієздатною, шлюб, розірвання шлюбу, усиновлення, позбавлення та поновлення батьківських прав, зміна імені, інвалідність, смерть тощо [1, ч.2 ст.49].

Державній реєстрації підлягають народження фізичної особи та її походження, громадянство, шлюб, розірвання шлюбу у випадках, передбачених законом, зміна імені, смерть [1, ч.3 ст.49].

Підставою для проведення державної реєстрації народження дитини є визначені центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я документи, що підтверджують факт народження. За відсутності документа закладу охорони здоров'я або медичної консультаційної комісії, що підтверджує факт народження, підставою для проведення державної реєстрації актів цивільного стану є рішення суду про встановлення факту народження [3, ч.4 ст.13].

Державна реєстрація смерті проводиться органом державної реєстрації актів цивільного стану на підставі документа встановленої форми про смерть, виданого закладом охорони здоров'я або судово-медичною установою, або рішення суду про встановлення факту смерті особи в певний час або про оголошення її померлою [3, ч.1 ст.17].

У зв'язку із тимчасовою окупацією Автономної Республіки Крим, міст Севастополя та окремих районів, міст, селищ та сіл Донецької та Луганської областей, громадяни України, які проживають на цій території, не в змозі отримати необхідні документи встановленого чинним законодавством України зразка, на підставі яких органами державної реєстрації актів цивільного стану було б проведено державну реєстрацію народження та смерті.